

MOJI LUBI SLOVENC!

Slovenci praznujemo 31. oktobra DAN REFORMACIJE, ko se spominjamo izida prve slovenske tiskane knjige – KATEKIZMA (1550) in dodanega **Abecednika**.

Duhovnika, velikega vizionarja in očeta slovenskega jezika, ki je prestopil v protestantsko vero, smo spoznavali pri slovenščini.

Devetošolci

so se postavili v vlogo

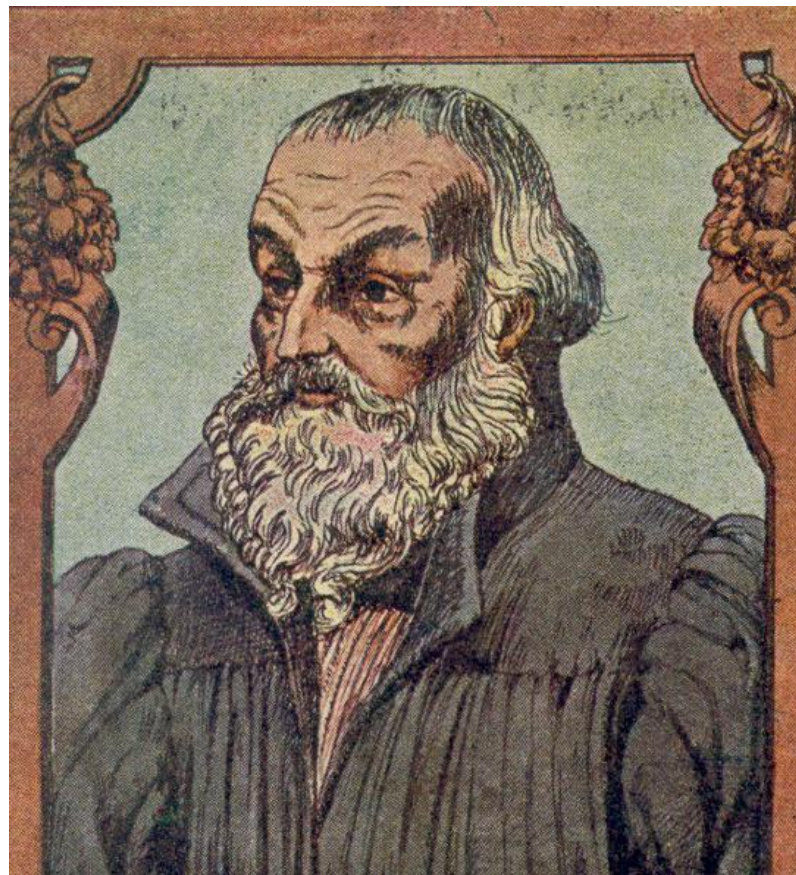
Primoža Trubarja

in v njegovem imenu napisali pisma nam, Slovencem, v katerih so razkrili veliko informacij o življenju in delu velikega človeka, avtorja prve slovenske tiskane knjige in utemeljitelja slovenskega jezika.

Zagotovo pa je veliko povedanega aktualnega tudi danes!

Uživajte v branju!

Ob koncu poglavja so razložena dejstva, o katerih so poljudno pisali učenci.

Veliko ljudi me je spraševalo, zakaj sem protestant in zakaj sem se odločil za pisanje knjig. No, to vam bom povedal v naslednjih vrsticah.

Začnimo s tem, zakaj sem sploh protestantske vere. Za to sem se odločil, ker je rimskokatoliška Cerkev živela v prevelikem izobilju in ni živela po Svetem pismu. To ni bilo prav, saj bi Cerkev morala slediti božjim naukom, zapisanim v Bibliji. Ljudje bi morali brati Sveto pismo in imeti mašniške obrede v svojem maternem jeziku. Obstaja pa še en razlog. Slovenci nismo do takrat imeli nobene tiskane knjige v svojem jeziku, pa sem se odločil, da jih bom jaz napisal. Izdal sem **Katekizem in Abecednik**. Po tem se nisem ustavil, ampak sem nadaljeval s pisanjem, saj menim, da je **slovenščina pomemben jezik**.

Primož Trubar
(Emanuel Valčič)

DRAGI MOJI SLOVENC!

/.../ Z družino smo živeli v majhni vasici Rašica na Dolenjskem, kjer sem se rodil leta 1508. Moja starša sta bila podložna grofu na gradu Turjaku.

Trubarjeva domačija s Temkovim mlinon danes.

Ker je bil fevdalni gospod zadovoljen z delom mojih staršev, nam je dovolil, da sem se šolal, saj sem bil že kot otrok zelo radoveden.

Najprej sem odpotoval v Reko, kjer sem se začel šolati za duhovnika. Šolanje sem nato nadaljeval v Salzburgu, potem pa še v Trstu. Tam sem se seznanil z reformacijskimi idejami. Tudi sam sem protestiral proti takratni Cerkvi. Sčasoma sem dobil svojo cerkev v Laškem, kjer sem širil protestantske ideje /.../

Leta 1550 je v Nemčiji, kamor sem bil izgnan, izšla moja prva tiskana knjiga KATEKIZEM, ki je bil zapisan v slovenščini. Dodal sem mu še ABECEDNIK, ki je bil namenjen ljudem za učenje branja. Pri izdaji svojih knjig sem bil previden. Da bi se izognil morebitnim težavam, jih nisem izdal pod svojim imenom, ampak pod psevdonimom Philopatridus Illyricus ...

***Primož Trubar, MDL
(Erolind Thaqi)***

MOJI LUBI SLOVENC!

Pišem vam iz Nemčije, kamor ste me pregnali zaradi protestantizma. Ne pišem vam iz graje, temveč iz ljubezni.

Morda si mislite, le kaj želim sporočiti ali oznaniti. Želim vam oznaniti IZID NOVE KNJIGE. Svoje in obenem PRVE SLOVENSKE TISKANE KNJIGE. Želim vam približati pravo vero. Žal je ta drugačna, saj nam rimskokatoliška ne želi izpolnjevati naših zahtev. Ker vem, da vas je večina nepismenih, vam bom izdal tudi ABECEDNIK za lažje učenje.

Pogrešam vas in upam, da jih boste lahko nekoč prebrali in uživali v branju. Upam, da bo Cerkev spoznala, kaj je boljše za ljudstvo in nas poklicala nazaj.

Primož Trubar/
Philopatridus Illyricus
(Nejc Kocjančič)

MOJI LUBI SLOVENC!

Vsem Slovencom gnado, mir, milost inu pravo spoznanje Božje skuzi Jezusa Kristusa prosim. Moji lubi Slovenci!

Žal mi je, da moram pisati to pismo v tujini. Ljubim svoj rod, slovenski narod, svojo deželo, domovino, svoj dom na slovenskih tleh. A na žalost sem zdaj v Nemčiji, kamor so nas, privržence naše drage, preproste, protestantske vere, izgnali.

Zelo pogrešam svojo predrago rojstno deželo, vendar sem tukaj varen pred pohlepneži, ki jim je mar le za bogatenje, ne pa za preprostost in dobroto. Zato vam pišem to pismo. Rad bi vam povedal, kako vsak dan mislim na boljše čase in upam, da se bo nekega dne v bližnji prihodnosti stanje obrnilo na bolje in bomo lahko svobodno mislili in učili prave, skromne verske nauke, da boste vi, preljubi rojaki, brali in razumeli Sveto pismo v maternem jeziku – slovenščini.

Naj vam razložim, zakaj sem postal protestant in zakaj podpiram protestantske ideje. Cerkev kot institucija namreč ne bi smela bogateti na račun nevednih ljudi, temveč naj bo, tako kot tudi bogoslužje, preprosta in revna. Svetnikov ni potrebno častiti, duhovniki pa bi morali maševati v maternem jeziku (preprostih) ljudi – vernikov. Vsak vernik bi moral Sveto pismo brati v svojem jeziku, da bi ga lahko tudi razumel. Prodajanje odpustkov za grehe bi moralo biti prepovedano. Zato se protestanti z vsem srcem zavzemamo za spremembe v korist vernih ljudi, ki jih je rimskokatoliška cerkev prevarala in zlorabljala sebi v prid.

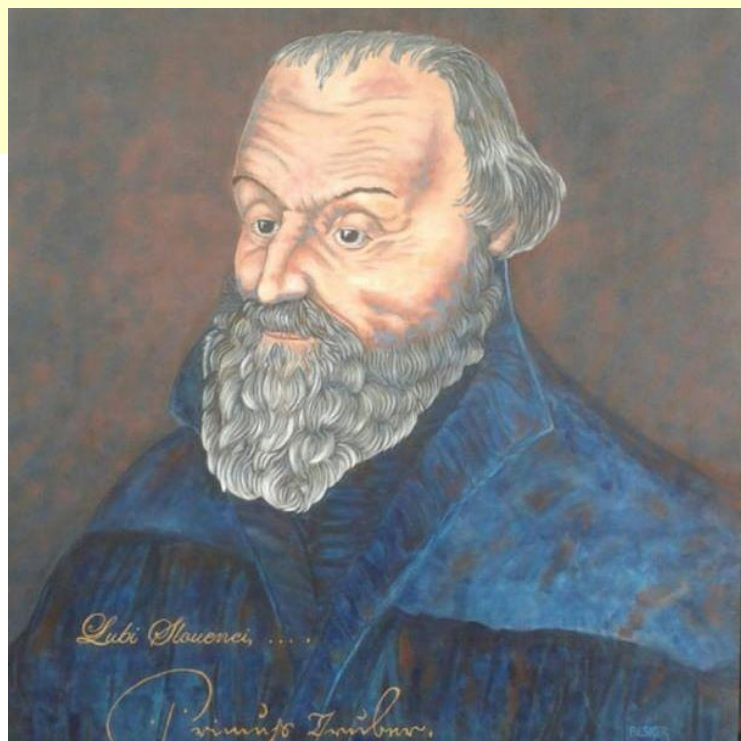
Zaradi teh razlogov sem se odločil postati protestantski duhovnik. Le tako sem se lahko poročil, saj se rimokatoliški duhovniki ne smejo poročati. In ker je poleg prizadevanja potrebno tudi kaj narediti, da se želje uresničijo, sem se odločil napisati **1. slovensko tiskano knjigo**.

Povedal vam bom razloge za obstoj Katekizma in Abecednika. Vsi verni ljudje naj bi razumeli nauke Svetega pisma, v vsakem mestu in župniji bi morali imeti šole s pismenimi učitelji in učenci. Slednji morajo biti vsi kmečki dečki ter tudi deklice, ki naj se naučijo slovenskega črkopisa in branja ter pisanja v slovenščini.

Na podlagi lastnih izkušenj (ker imam tudi sam čudovite otroke) vem in verjamem, da **se morajo za dostojno življenje vsi preprosti otroci šolati, da bodo znali pisati in da bodo pismeni**. Zato sem napisal **Katekizem** z razlago povzetih naukov Svetega pisma ter kratko obnovo za otroke v slovenščini. Da pa bi se lahko vsi naučili brati, sem napisal in izdal tudi **Abecednik**.

V upanju, da se bom lahko kmalu vrnil iz Nemčije nazaj na domača tla, vam srčno želim znanja in zdravja ter vas vse lepo pozdravljam, moji lubi Slovenci!

**Primož Trubar
(Zala Birsa)**

Znamenite Trubarjeve besede:

**STATI INU OBSTATI!
in
MOJI LUBI SLOVENC!**

MOJI LUBI SLOVENC!

Pišem vam daleč od doma z namenom, da bi vam vse skupaj razložil zdaj, ko razumete, kaj piše tukaj, na tem listu papirja.

Ideja Martina Lutra me je navdušila. Z njim sem se strinjal, da Cerkev uči drugače kot piše v Svetem pismu. Prav tako je nedopustno prodajanje odpustkov! Že kot mlad sem se odločil, da bom spremenil svet. Šolat sem se šel med drugim tudi k tržaškemu škofu Bonomu. Ko sem prišel nazaj v domovino, sem začel širiti reformacijske ideje. Želel sem si, da bili tako dečki kot deklice, izobraženi. Šlo nam je kar dobro. Potem sem se poročil z Barbaro Sitar in imela sva otroke. Zaradi mojih naprednih idej so nas izgnali. Pobegnili smo. Žena je kmalu umrla in ostal sem sam z otroki. Nisem se predal. V Nemčiji sem se lotil priprave na izdajo 1. slovenske tiskane knjige, ker vas imam rad, ker ljubim svoj narod. Naslovil sem jo KATEKIZEM in v njej sem prvič uporabil besedo SLOVENC. Poleg Katekizma sem izdal tudi Abecednik za lažje razumevanje in učenje branja.

Tako, dragi Slovenci, tega pisma je konec. Dobro čuvajte jezik, bodite zdravi in lepo se imejte! Lep slovenski pozdrav

Vaš Primož Trubar (Mia Baumkircher)

Pozdravljeni Slovenci!

Že nekaj časa je minilo, odkar so me pregnali iz ljube Kranjske, pa še vedno mislim na vas, moji lubi Slovenci. Protestantizem je dobra vera, veste. Rimskokatoliška cerkev vas uči nečesa, kar v Bibliji ni zapisano ali je celo nasprotujoče. Zato vam pišem to pismo. Cerkev mora biti prostor, kjer se boste počutili kot doma. Se vi počutite doma v tistih pozlačenih, porisanih in kičastih cerkvah? Kjer vse stane dvajsetkrat več kot vaše domačije, hiše. Duhovniki bi morali pogledati stvari na tak način kot mi, protestanti, in živeti kot navadni ljudje. Morali bi imeti pravico do poroke, družine in borne lastnine. Ste se kdaj vprašali, kaj govorite, ko molite v latinščini? Vas je kdaj zanimalo, kaj vse še piše v Bibliji? Mar ne bi bilo lepo, da znate tudi vi brati in si v slovenščini prebrati, kaj piše v tej sveti knjigi? Jaz pripravljam osnovo le-tega in se že pripravljam, da bom natisnil prve izvode slovenske knjige. Kdor si želi izvod, naj mi kar piše! Knjige bodo na Kranjsko prispale v sodih, če vas zanima. Zraven pa bo tudi priročnik za branje. Res pogrešam deželo Kranjsko in vse, kar je slovenskega. Komaj čakam, da se vrnem spet nazaj v rodne kraje. Če ne drugače, pa kar naskrivaj. Da vidim zopet naše visoke gore, naše morje, naše pašnike in naše reke. ***Naša dežela je enkratna, zato se je treba zanjo, za naš jezik in pravilno vero boriti.*** Pa še to. Nikar ne kupujte odpustkov, saj nimajo nobene povezave z Biblijo.

Nasvidenje, moji lubi Slovenci!

Trubarjev pečat

Philopatridus Illyricus

(Neža Morgan)

Catechismus

In der Windischen Sprach/
sambt einer kurtzen Auflegung
ingesang weiß. Item die Litau
nai vnd ein predig vom rech
ten Glauben / gestellt / durch
Philopatridum
Illiricum.

Anukratku poduuzhene skatev
rim vsaki zhlouit more vo
nebu pryti.

Psalms. 21.

Reminiscentur & conuertentur ad
Dominum inuersi fines terrae.

DRAGI MOJI SLOVENC!

Verjamem, da vam je težko biti nepismeni in da govorite pri molitvi besede, ki vam niso znane.

Odločil sem se, da bomo to ustavili in utrdili naš slovenski jezik v govoru in zapisu.

Zato sem napisal dve knjigi, Abecednik in Katekizem.

Lep pozdrav, dragi Slovenci!

Primož Trubar (Mara Kapel)

Prvi slovenski knjigi
KATEKIZEM in
ABECEDNIK (1550)
je Trubar natisnil v
gotici.

Abecedarium

vnd der klein Catechismus
In der Windischen
Sprach.

Ane Buquice / ia tib se ty
Wladi mu preprosi. Slouenci
mogo labku vkratkun zhasit
brati nauuzhiti / Vrih so tudi
ty vegshy stuki te kerzhanske
Vere mu ane Wolytue /
te so prepisane od anio
ga Peryatila vseh
Slouenzou.

Rom. xiiii.
Et ois lingua confitebitur Deo.

POZDRAVLJENI, MOJI LUBI SLOVENC!

To pismo vam pišem z namenom, da bi vam obrazložil vse svoje odločitve in dejanja. Torej, kot veste, sem sprejel protestantsko vero, saj so mi bile vseč njihove napredne ideje in bil sem proti izkoriščanju nedolžnih ljudi. Eden od razlogov je tudi ta, da se naši duhovniki ne smejo poročati in imeti otrok.

Med šolanjem za duhovnika na Reki, v Salzburgu in Trstu sem spoznal, kako zelo cenim svoj materni jezik – slovenščino. In od takrat sem imel željo, da bi vsi moji rojaki lahko brali Sveto pismo v svojem jeziku. Ker sem želel, da bi Slovenci znali brati in bi izvedeli v svojem jeziku nekaj najpomembnejših naukov, sem prevedel in napisal KATEKIZEM (1550) v osrednjem slovenskem narečju. Pri pisanju sem se zavedal, da velika večina ljudi ne zna brati, zato sem dodal še ABECEDNIK, da bi se ljudje z njim naučili brati. V mojem času so knjige, ki so jih pripravljali za tisk, strogo pregledovali, zato sem se raje podpisal s psevdonimom Philopatridus Illyricus (Rodoljub Ilirski) kot pa s svojim pravim imenom.

Ja, tako je bilo ... To je vse, moji lubi Slovenci!

**Primož Trubar
(Teodor Bašič)**

DRAGI MOJI SLOVENC!

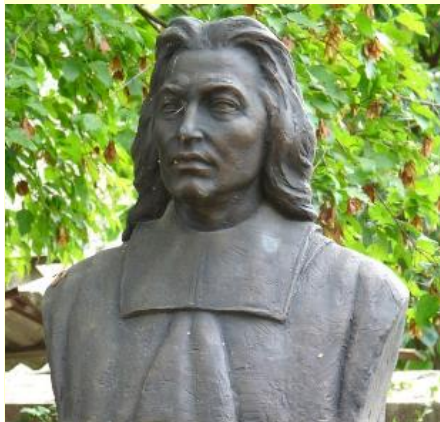
V tem pismu vam bom pojasnil, zakaj sem se odločil za protestantizem in čemu sem natisnil prvo slovensko knjigo. Upam, da se boste iz prebranega besedila naučili čim več novega.

Vse se je začelo v prvi polovici 16. stoletja. Cerkve sploh niso sledile svetopisemskim naukom in so si pravila prilagajala same sebi. Da o duhovnikih sploh ne govorimo. Eden redkih spodobnih duhovnikov je bil **tržaški škof Bonomo**, ki je bil tudi **moj učitelj in zvesti prijatelj**. Veliko mi je pomagal tudi pri samem učenju in tudi zaradi njega sem danes tako razgledan. Za protestantizem sem se odločil predvsem zato, ker menim, da bolje sledi svetopisemskim naukom in je milejši do ljudi.

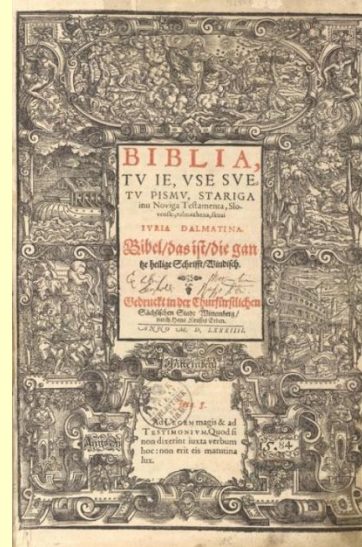
Peter Bonomo (1458–1546) je bil humanist, politik, tržaški in dunajski škof. Bil je prvi na Slovenskem, ki se je seznanil s protestantskimi idejami. Močno je vplival na Primoža Trubarja.

Moja pisateljska pot je prav tako povezana s protestantizmom. Biblija oz. Sveto pismo je bilo napisano le v latinščini, kar pa me je kot velikega domoljuba in zaveznika maternega jezika zelo razjezilo. Prav je, da vsak bere Sveto pismo v svojem, maternem jeziku. Nekaj pomembnih naukov sem prevedel in tako leta 1550 izdal prvi tiskani knjigi v slovenskem jeziku – **Katekizem in Abecednik**. K celotnemu prevodu **Biblije** pa sem spodbujal svojega učenca in somišljenika, **Jurija Dalmatina**, ki mu je to veliko delo – celoten prevod – uspelo kmalu, že leta **1584**.

Jurij Dalmatin (1547–1589) je bil protestantski teolog in pisec ter prevajalec. **Poskrbel** je za prevod Biblije v slovenščino in tako smo **Slovenci 12. narod na svetu**, ki je imel v svojem jeziku celoten prevod Biblije.

Biblija ali Sveto pismo v slovenščini je izšlo leta **1584 v Nemčiji**.

Biblijo so protestanti v domovino prevažali **skrivaj v sodih** in jo razširjali med ljudi.

Sam sem po začetnem pisanju v slovenščini, nadaljeval s pisanjem v nemščini, saj sem živel v tujini, kamor so me izgnali zaradi širjenja protestantskih idej. To me seveda ni ustavilo. **In kakor ni mene, naj tudi vas nič ne ustavi pred dosego vašega cilja!**

Lep pozdrav

Vaš Primož Trubar (Ema Ivkovič)

DRAGI MOJI LJUBI SLOVENC!

Tole pismo vam pišem, da si dam nekaj bremena z ramen ter vam opišem, kako zelo težko je postalo moje življenje. Res je, moje življenje se spreminja iz dneva v dan, kar je zelo stresno. Danes sem varen, jutri pa bom že bežal pred preganjalci v izgnanstvo, v tuje dežele. Biti protestant je težko in zahtevno delo. Vendar, če veš, da to počneš za svoj rod in svojo deželo, je vredno stisniti zobe. No, dovolite mi, da začnem na samem začetku – doma.

Moji starši so zelo pridni delavci in vestni podložniki. Naš zemljiški gospod je zato tudi zelo spoštoval celotno družino in odobril moje šolanje. □ To je bila izvrstna priložnost. Šolal sem se na več krajih, v več državah ter se izšolal za katoliškega duhovnika. Med šolanjem sem izvedel ogromno zanimivih reči, ena od teh pa me je prav posebej privlačila. In to je protestantizem. No, da malo poenostavim. Protestanti so skupina somišljenikov, ki se borijo za pravico in zahtevajo preureditev Cerkve. Človek, ki je začel to izjemno gibanje, je bil

Martin Luter s svojimi 95-timi tezami, pribitimi na vratih cerkve v Wittenbergu. Namreč, verski nauki so v Bibliji zapisani drugače, kot se jih uči in izvaja danes. Cerkev mora biti revna, enakopravna in spoštljiva do ljudi. Mislím, da se vam že sanja, zakaj mi je postalo to gibanje tako zelo všeč. Res vas imam rad – Slovenci – in si zelo prizadevam k ohranitvi naroda, pa naj se zgodi karkoli!

Torej, bil sem zelo zagret za spremembe in le-te sem poskušal uveljaviti na vseh možnih krajih. Ponekod so jih sprejeli, spet drugje so me nagnali stran. In tako sem vmes prešel na protestantsko vero. Res sem si želel, da bi se Cerkev obrnila na bolje. Leta so minevala, spremembe pa so bile bolj majhne, zato sem se potem domislil nečesa, česar bi se lahko že dosti prej. Odločil sem se, da bom napisal knjigo. In to v slovenščini! Ja, ravno zato, ker je nihče še ni. Res je žalostno, da Slovenci nimamo niti ene slovenske tiskane knjige. Tako da sem si vzel čas ter v miru napisal **Abecednik za učenje pisanja ter Katekizem za razumevanje verskih naukov.**

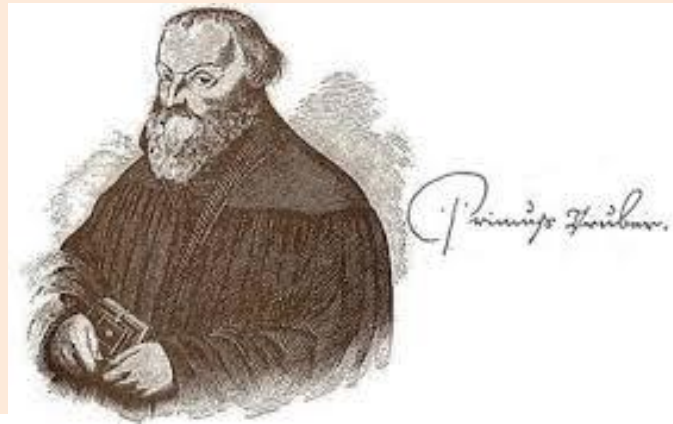
Bil sem zelo ponosen nanju in sem ju želel takoj izdati, vendar me je, hvala bogu, dohitela pamet, knjig namreč ne smem izdati pod svojim imenom, saj bi si lahko nakopal težave. Ne, ne, to ne bo šlo! Razmišljal sem celo noč, cel dan in še naslednjo noč, kako naj se rešim iz te zagate. Pa sem se odločil za najlažjo rešitev – psevdonim. Podpisal se bom pod imenom **Philopatridus Illyricus!** Tako obstaja možnost, da ne bodo ničesar posumili ter bodo brez težav izdali knjigo. In uganete kaj? Imel sem prav! Brez težav sem izdal knjigi in sem neizmerno vesel, res. S tem mojim drobnim prispevkom boste vi, moji dragi rojaki, lahko brali in razumeli Biblijo. Nič več nesmiselnih stavkov v latinščini, nič več izkoriščanja nepismenih ljudi. No, s tem sem nekako izpolnil svojo željo ter pomagal svojemu narodu na noge. In tako se tukaj tudi moja pripoved konča. Želel sem vam sporočiti lepe novice, še preden bi kaj prišlo vmes.

Torej, s tem ko postaneš protestant, postaneš tudi odgovoren za svoj narod, za svojo vero, za svojo domovino.

In če me bo kdo kdaj vprašal, ali obžalujem karkoli, bo moj odgovor, **ne, ničesar ne obžalujem! Ponosen sem na svoje delo, ponosen sem na Vas, moj narod, ter na vse, ki so mi pomagali na moji trnovi poti do zmage.**

Na žalost vseh teh ljudi ni več med nami, vključno z mojima dvema ženama, ki sem ju ljubil najbolj na svetu, ter učiteljem, škofom Bonomom, ki me je podpiral na vsakem koraku in se strinjal z mojimi idejami. **Abecednik in Katekizem sta posvečena vam ter vsem ostalim – minulim in bodočim Slovencem kot spodbuda, da sledite svojim sanjam in se borite za svobodo, za boljše življenje in pravično Cerkev.**

Lepe pozdrave vam pošilja

Vaš Primož Trubar
(Pika Rejc Mekota)

KRATKA RAZLAGA:

Protestantizem je ime za **versko gibanje**, ki se je začelo v **16. stoletju kot protest proti rimskokatoliški cerkvi**. Verniki so protestirali zoper njena načela v organizaciji, zoper nemoralno ravnanje duhovnikov, od tod poimenovanje **protestantizem**.

Ker so zahtevali **prenovo ali reformo** cerkvenega reda, se to gibanje imenuje tudi **reformacija**. To gibanje se je začelo v **Nemčiji**, ko je **Martin Luther leta 1517 na vrata cerkve v kraju Wittenberg nabil 95 tez proti rimskokatoliški cerkvi**. Sledili so mu še drugi reformatorji, ki se od protestantov nekoliko ločijo. Tako je nastalo več protestantskih ločin. **Do danes so se pri nas protestanti ohranili le v Prekmurju**.

Miselnost protestantov (reformatorjev) je temeljila na naslednjih trditvah:

1. **Cerkev naj ostane revna**, kot je bila v prvotnem krščanstvu, naj se ne bogati na račun vernikov. Zlasti ogorčeni so bili protestanti zaradi **odpuškov** – to so bila plačila, s katerimi so si verniki odkupili grehe. S tako pridobljenim denarjem pa si je Cerkev gradila palače v Rimu.
2. Zelo pomembna je bila zahteva protestantov, da bogoslužje naj ne poteka v latinščini, temveč v **maternem jeziku**, da ga bodo razumeli vsi, tudi preprosti ljudje. Zato so potem nastala besedila v ljudstvu razumljivem jeziku, tudi slovenskem.
3. Bili so **proti celibatu**, to je pravilo katoličanov, da se duhovniki ne smejo poročiti ali vezati, temveč morajo ostati predani zgolj Bogu. Ukinili so spoved, saj duhovniki niso božji namestniki na Zemlji, da bi lahko odpuščali grehe, to lahko naredi le Bog.

Poleg **PRIMOŽA TRUBARJA** so v pomembni **PROTESTANTI** pri nas še:

- **ADAM BOHORIČ**, ki je leta **1584** napisal **1. slovnico slovenskega jezika ZIMSKE URICE PROSTE** (v latinščini),
- **JURIJ DALMATIN**, ki je leta **1584** izdal celoten **prevod BIBLIJE ali SVETEGA PISMA** v slovenščini,
- **SEBASTJAN KRELJ**, ki je leta **1566** izdal **OTROČJO BIBLIJO** v slovenščini.

DRAGI BRALCI!

Želimo vam, da ob spominu na izid
1. slovenske tiskane knjige razmislite tudi o
svojem odnosu do knjig, branja in domoljubja.

PRIMOŽ TRUBAR

je pred 470. leti opravil veliko delo,
mi pa si prizadevajmo, da bomo še naprej
ohranjali naš – slovenski jezik!

Uporabljeno slikovno gradivo je bilo pridobljeno s spleta.